

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ અપ્લિકેશન નં. ૬૦૬૩/૨૦૧૮

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી બેલા એમ. ત્રિવેદી

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના રીપોર્ટર્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી છે?	હા
૨	રીપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	હા
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સમાયેલ છે?	ના
૫	શું સિવિલ જજને પરિપત્રિત કરવામાં આવે કે કેમ?	ના

=====

ખ્યાતિ રીઅલ્ટર્સ પ્રા. લિ.

વિરુદ્ધ

જ્યોતિ લિ.

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(ઓ) નં. ૧, ૨, ૩ તરફથી વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી મિહિર ઠાકોર સાથે સુશ્રી
અમૃતા એમ. ઠાકોર (૩૨૦૮)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૨, ૩, ૪ તરફથી

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ તરફથી વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી નવીન કે. પાહવા સાથે શ્રી
જેનિલ એમ. શાહ (૭૮૪૦)

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી બેલા એમ. ત્રિવેદી

તારીખ : ૧૧/૦૭/૨૦૧૮

સી.એ.વી. ચુકાદો

૧. ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ અને ૨૨૭ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી હાલની પિટિશન મારફતે અરજદારોએ નીચે મુજબની રાહતો માટે અરજ કરેલ છે:

“૨૭. ઉપરોક્ત સંજોગોમાં, અરજદારો નીચે મુજબ અરજ કરે છે:

(એ) આપ નામદાર મનાઈહુકમ (પ્રોહિબિશન) ની રિટ અથવા તે પ્રકારની રિટ અથવા ઉત્પ્રેષણ (સર્શિયોરરી) ની રિટ અથવા તે પ્રકારની રિટ અથવા અન્ય કોઈ રિટ, હુકમ અથવા નિર્દેશ જારી કરવા મહેરબાની કરશો:

(૧) એવું ઠરાવીને અને જાહેર કરીને કે હાલના અરજદારોના કોઈપણ હક, શીર્ષક અથવા હિત સંબંધિત કોઈપણ બાબત કે મુદ્દાને હાથ ધરવા અને તેનો નિર્ણય કરવા અથવા હાલના અરજદારોના હક, શીર્ષક અથવા હિતને અસર કરી શકે તેવી કોઈપણ રાહત મંજૂર કરવા માટે સામાવાળા નં. ૪ ને કોઈ હુકમત નથી;

(૨) હાલના અરજદારોના હક, શીર્ષક અથવા હિતને અસર કરી શકે તેવી કોઈપણ બાબતની સુનાવણી કરવા કે તેનો નિર્ણય કરવા અથવા કોઈપણ હુકમો પસાર કરવા કે કોઈપણ રાહત મંજૂર કરવા સામે સામાવાળા નં. ૪ ને મનાઈ ફરમાવતો;”

૨. હાલની પિટિશનનો નિર્ણય કરવા માટે જરૂરી ટૂંકી હકીકતો એવી છે કે અરજદારોએ, સામાવાળા નં. ૧ કંપની, કે જે એક પબ્લિક લિસ્ટેડ કંપની છે, તેના ૧૨ લાખ શેરોનું શેરહોલ્ડિંગ ધરાવવાનો દાવો કરતાં, ઇન્ટર આલિયા (અન્ય બાબતોની સાથે સાથે) એવો આક્ષેપ કરીને હાલની પિટિશન દાખલ કરેલ છે કે

જ્યારે તેઓએ તારીખ ૦૬.૦૫.૨૦૧૪ ના રોજ સામાવાળા નં. ૩ પાસેથી ઓફ માર્કેટ શેરો ખરીદ્યા ત્યારે તેઓ સામાવાળા નં. ૧ થી ૩ વચ્ચે થયેલા કોઈ કરાર અથવા પેલિંગ કોઈપણ વિવાદોથી વાકેફ ન હતા. તેઓને સામાવાળા નં. ૧ થી ૩ વચ્ચેના વિવાદોની જાણ ત્યારે થઈ જ્યારે તેઓને એનસીએલટી (NCLT) સમક્ષ પેલિંગ કંપની પિટિશનની કાર્યવાહી અને સામાવાળા કંપની સામે દાખલ કરાયેલ સ્પેશિયલ સિવિલ અપ્લિકેશન નં. ૧૪૫૭૨/૨૦૧૭ ની જાણ કરવામાં આવી. અરજદારોનો વધુમાં એવો કેસ છે કે સદર વિવાદો પેલિંગ હતા તે દરમિયાન, સામાવાળા નં. ૩ એ સામાવાળા નં. ૧ કંપનીમાં પોતાના ૧૨ લાખ શેરોનું હોલ્ડિંગ તારીખ ૦૬.૦૫.૨૦૧૪ ના રોજ ઓફ માર્કેટ અરજદારોને વેચી દીધું હતું અને તેથી, અરજદારો નોટિસ વિનાના અવેજ સહિત સદર શેરોના શુદ્ધબુદ્ધિપૂર્વકના ખરીદદાર (બોનાફાઈડ પર્ચેઝર્સ) હતા. અરજદારોના જણાવ્યા અનુસાર, સામાવાળા નં. ૧ અને ૨ એ ધ આર્બિટ્રેશન એન્ડ કોન્સિલિએશન એક્ટ, ૧૯૯૬ (જે હવે પછી ‘સદર અધિનિયમ’ તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની કલમ ૧૧ હેઠળ લવાદની નિમણૂક માંગતી આર્બિટ્રેશન પિટિશન નં. ૫૫૧/૨૦૧૪ આ કોર્ટ સમક્ષ સામાવાળા નં. ૩ વિરુદ્ધ દાખલ કરી હતી. જોકે, નવી પિટિશન દાખલ કરવાની સ્વતંત્રતા સાથે કોર્ટ દ્વારા તારીખ ૧૯.૧૨.૨૦૧૪ ના રોજ સદર પિટિશન પાછી ખેંચવાની પરવાનગી આપવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ, સામાવાળા નં. ૧ અને ૨ દ્વારા સામાવાળા નં. ૩ વિરુદ્ધ આર્બિટ્રેશન પિટિશન નં. ૧૭/૨૦૧૫ દાખલ કરવામાં આવી હતી. તારીખ ૨૮.૦૮.૨૦૧૫ ના હુકમ દ્વારા કોર્ટ દ્વારા સદર પિટિશન મંજૂર કરવામાં આવી હતી, જેમાં સામાવાળા નં. ૪ ને

એકમાત્ર લવાદ તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા. સામાવાળા નં. ૧ અને ૨ એ સદર આર્બિટ્રલ કાર્યવાહીમાં પોતાના દાવાના નિવેદનો દાખલ કર્યા હતા, જેમાં અરજદારોએ સામાવાળા નં. ૩ પાસેથી ખરીદેલા શેરોના સંબંધમાં પણ રાહતો માંગી હતી અને તે રીતે અરજદારોના અધિકારોને અસર કરી હતી, તેમ છતાં, અરજદારોને સદર આર્બિટ્રલ કાર્યવાહીમાં પક્ષકાર બનાવવામાં આવ્યા ન હતા. જોકે સામાવાળા નં. ૩ એ આર્બિટ્રલ કાર્યવાહીમાં પોતાના લેખિત જવાબમાં તૃતીય પક્ષના અધિકારોનું સર્જન થયું હોવાનો ઉલ્લેખ કર્યો હતો, પરંતુ સામાવાળા નં. ૧ અને ૨ એ આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ એવી દલીલ કરી હતી કે આર્બિટ્રલ કાર્યવાહીમાં દાવાઓના ન્યાયનિર્ણય માટે તૃતીય પક્ષની ઉપસ્થિતિ જરૂરી નહોતી. અરજદારોના જણાવ્યા અનુસાર, સામાવાળા નં. ૪- લવાદે તૃતીય પક્ષના અધિકારોને લગતા મુદ્દા નં. ૬ અને ૭ ને પ્રાથમિક મુદ્દા તરીકે નક્કી કરવા માટેની સામાવાળા નં. ૩ ની અપ્લિકેશન પણ ફગાવી દીધી હતી. આથી, હાલની પિટિશન દાખલ કરવામાં આવી છે.

૩. આ તબક્કે એ ઉલ્લેખ કરી શકાય કે જોકે કોર્ટે સામાવાળાઓને નોટિસો જારી કરી ન હતી, તેમ છતાં વિદ્વાન વકીલ શ્રી જેનિલ શાહે સમક્ષ બેંચ સમક્ષ સામાવાળા નં. ૧ અને ૨ તરફથી પોતાની વકીલાત દાખલ કરી હતી, અને સદર સામાવાળાઓને તેમનો જવાબ રજૂ કરવાની પરવાનગી આપવામાં આવી હતી. તે મુજબ, ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ પિટિશન ટકી શકવા સામે પ્રાથમિક વાંધો ઉઠાવતાં સામાવાળા નં. ૧- કંપની વતી એફિડેવિટ-ઇન-રિપ્લાય

(જવાબી સોગંદનામું) દાખલ કરવામાં આવેલ છે. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે અરજદાર નં. ૨ અને ૩ એ તારીખ ૧૩.૦૪.૨૦૧૮ થી ૨૪.૦૭.૨૦૧૮ દરમિયાન તેમના સમગ્ર શેરહોલ્ડિંગ્સનું ટ્રાન્સફર (તબદીલી) કરી દીધું છે અને તેથી, સદર અરજદારો તરફથી થયેલી પિટિશન ટકી શકે તેવી ન હતી. વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે પક્ષકારોના કહેવાથી રચાયેલી આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ સામે મનાઈહુકમની રિટ (રિટ ઓફ પ્રોહિબિશન) જારી કરી શકાય નહીં. સામાવાળા નં. ૧ અને ૨ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી આર્બિટ્રેશન પિટિશનમાં આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલની નિમણૂક કરતો હાઈકોર્ટનો હુકમ આખરી બની ગયો હતો. સેબી એક્ટ હેઠળ ઘડવામાં આવેલા ડિસ્ક્લોઝર રેગ્યુલેશન્સના વિનિયમ ૨૯(૨) ના સંદર્ભમાં સામાવાળા નં. ૩ દ્વારા સ્ટોક એક્સચેન્જ બોર્ડને કરવામાં આવેલા ખુલાસામાં પણ એ સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું કે પ્રશ્નવાળા વ્યવહારો ઓફ માર્કેટ વ્યવહારો હતા અને તારીખ ૨૮.૦૮.૨૦૧૦ ના શેરધારકોના કરારમાં નિર્ધારિત કર્યા મુજબ પ્રશ્નવાળા શેરો સાથે જોડાયેલી જવાબદારી વિશે અરજદારોને માની લીધેલું જ્ઞાન (ડીમ્ડ નોલેજ) હતું. આમ, અરજદારો નોટિસ વિનાના અવેજ સહિત પ્રશ્નવાળા શેરોના શુદ્ધબુદ્ધિપૂર્વકના ખરીદદાર હોવાનો દાવો કરી શકે નહીં. એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી છે કે આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષની કાર્યવાહી આખરી તબક્કે પહોંચી ગઈ છે.

જ. પ્રસ્તુત કેસમાં, એવું જણાય છે કે જોકે પિટિશનમાં દળદાર રેકર્ડ સમાવિષ્ટ છે, તેમ છતાં તેમાં સંકળાયેલો મુદ્દો ખૂબ જ મર્યાદિત ક્ષેત્રમાં ફેરે છે કે શું

સામાવાળાઓ વચ્ચે થયેલા આર્બિટ્રેશન કરારના અનુસંધાનમાં આ કોર્ટ દ્વારા નિયુક્ત કરાયેલી આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ સામે માંગ્યા મુજબની મનાઈહુકમની રિટ (રિટ ઓફ પ્રોહિબિશન) જારી કરી શકાય કે કેમ.

૫. શરૂઆતમાં જ એ જણાવી શકાય કે સામાવાળા નં. ૧ અને ૨ તરફથી ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી નવીન પાહવાએ એવી દલીલ કરી હતી કે અરજદાર નં. ૨ અને ૩ એ એપ્રિલ, ૨૦૧૮ માં પ્રશ્નવાળા શેરો પહેલેથી જ વેચી દીધા છે, ત્યારે અરજદારો તરફથી ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી મિહિર ઠાકોરે સદર દલીલનો વિવાદ કર્યો નથી. આ સંબંધમાં, એ નોંધવું યોગ્ય છે કે પિટિશન તારીખ ૧૬.૦૪.૨૦૧૮ ના રોજ દાખલ કરવામાં આવી હતી અને જૂન, ૨૦૧૮ માં આ કોર્ટ દ્વારા તેની સુનાવણી કરવામાં આવી ત્યાં સુધી તેને વખતોવખત મુલતવી રાખવામાં આવી હતી. આ સંજોગોમાં, અરજદારોની એ ફરજ હતી કે તેઓ કોર્ટનું ધ્યાન દોરે કે અરજદાર નં. ૨ અને ૩ એ તેમના શેરહોલ્ડિંગ્સ પહેલેથી જ વેચી દીધા હતા અને આ બાબતમાં તેમનું કોઈ હિત રહ્યું ન હતું. ગમે તે હોય, હવે જ્યારે એ સ્વીકારવામાં આવ્યું છે કે અરજદાર નં. ૨ અને ૩ એ તેમના દ્વારા ધારણ કરાયેલા પ્રશ્નવાળા શેરો વેચી દીધા છે, તેથી તેમના તરફથી થયેલી પિટિશન કાયદેસર રીતે ટકી શકે તેવી ન હોવાનું ઠરાવવામાં આવે છે.

૬. વિચારણા માટે ઉપસ્થિત થતો હવે પછીનો પ્રશ્ન એ છે કે શું સામાવાળાઓ વચ્ચે થયેલા કરારના અનુસંધાનમાં સદર અધિનિયમની કલમ ૧૧ હેઠળ કોર્ટ

દ્વારા નિયુક્ત કરાયેલી આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ એવા સામાવાળા નં. ૪ સામે મનાઈહુકમની રિટ (રિટ ઓફ પ્રોહિબિશન) જારી કરી શકાય કે કેમ. આ સંબંધમાં, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી મિહિર ઠાકોરે એવી રજૂઆત કરી છે કે પ્રશ્નવાળા શેરોના સંબંધમાં તૃતીય પક્ષના અધિકારો વિશે નિર્ણય કરવાની આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલને કોઈ હકુમત નથી. પ્રસ્તુત કેસમાં મનાઈહુકમની રિટ જારી કરી શકાય તેવી પોતાની રજૂઆતના સમર્થનમાં, તેઓએ બંગાળ ઇમ્યુનિટી કંપની લિ. વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય અને અન્ય - ૧૯૫૫ એસ.સી.સી. ૬૬૧ ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય પર ભારે આધાર રાખ્યો છે. તેમાં કરવામાં આવેલા પ્રાસંગિક અવલોકનો નીચે મુજબ વંચાય છે:

“૧૪૪. જ્યારે કોર્ટ સમક્ષ ‘ઉત્પ્રેષણ’ (સર્શિયોરરી) ની રિટ જારી કરવાની માંગ કરવામાં આવે ત્યારે અન્ય ઉપાયનું અસ્તિત્વ એ ધ્યાનમાં લેવા જેવો ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ સંજોગ છે પરંતુ જ્યારે મનાઈહુકમની રિટ માંગવામાં આવે ત્યારે તદ્દન અલગ બાબતો ઉપસ્થિત થાય છે. જ્યારે પણ કોઈ તાબાની અદાલત અથવા ટ્રિબ્યુનલ એવી હકુમત હડપ કરે છે જે તેની પાસે નથી, અને જ્યારે તે દર્શાવવામાં આવે, ત્યારે આવી રિટ જારી કરવી એ સ્વાભાવિક ન હોવા છતાં, અધિકારની બાબત છે અને તે મુનસફી આધારિત નથી. તેથી, નક્કી કરવાનો મુદ્દો એ છે કે શું અધિનિયમની કલમ ૧૩ (૫) હેઠળ કાર્યવાહી હાથ ધરવામાં

સામાવાળા નં. ૨ અને ૩ એ હકુમત વિના અથવા તેનાથી વધુ જઈને કાર્ય કર્યું છે કે કેમ.”

૭. તેનાથી વિરુદ્ધ, વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી નવીન પાહવાએ તિરુમાલા તિરુપતિ દેવસ્થાનમ્સ અને અન્ય વિરુદ્ધ થક્ષપ્પકા અનંતચાર્યુલુ અને અન્ય - (૨૦૦૩) ૮ એસ.સી.સી. ૧૩૪ ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખતાં એવી રજૂઆત કરી હતી કે મનાઈહુકમની રિટ (રિટ ઓફ પ્રોહિબિશન) માત્ર વિરલમાંથી અતિ વિરલ કિસ્સામાં જ જારી થવી જોઈએ, અને રિટ જારી કરવાની સત્તાનો ઉપયોગ “છૂપા વેશમાં અપીલના આવરણ તરીકે” કરવા દઈ શકાય નહીં. તેના ફકરા નં. ૧૪ માં કરવામાં આવેલા પ્રાસંગિક અવલોકનો નીચે મુજબ વંચાય છે:

“૧૪. સત્તાવાર ચુકાદાઓના આધારે એ સ્પષ્ટ છે કે સુપ્રીમ કોર્ટ અને હાઈકોર્ટો પાસે મનાઈહુકમની રિટ સહિતની રિટ જારી કરવાની સત્તા છે. મનાઈહુકમની રિટ સામાન્ય રીતે ત્યારે જ જારી કરવામાં આવે છે જ્યારે નીચલી અદાલત અથવા ટ્રિબ્યુનલ (એ) હકુમત વિના અથવા હકુમત બહાર જઈને કાર્ય કરવા આગળ વધે, (બી) કુદરતી ન્યાયના નિયમોના ભંગમાં કાર્ય કરવા આગળ વધે, (સી) એવા કાયદા હેઠળ કાર્ય કરવા આગળ વધે જે પોતે અલ્ટ્રા વાયર્સ (કાયદા બહારનો) અથવા ગેરબંધારણીય હોય, અથવા (ડી) મૂળભૂત અધિકારના ઉલ્લંઘનમાં કાર્ય કરવા આગળ વધે. આવી સત્તાના ઉપયોગને સંચાલિત કરતા સિદ્ધાંતોનું કડકપણે પાલન થવું જોઈએ. મનાઈહુકમની રિટ માત્ર વિરલમાંથી અતિ વિરલ

કિસ્સાઓમાં જ જારી થવી જોઈએ. આવી રિટ જારી કરતી વખતે ઉચ્ચતમ કક્ષાની અદાલતી શિસ્ત જાળવવી પડે છે. એ યાદ રાખવું જોઈએ કે રિટ હકુમત એ અપીલ હકુમતથી અલગ મૂળ હકુમત છે. અપીલને રિટના સ્વરૂપમાં છૂપો વેશ ધારણ કરવા દઈ શકાય નહીં. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, આ સત્તાનો ઉપયોગ “છૂપા વેશમાં અપીલના આવરણ તરીકે” કરવા દઈ શકાય નહીં. આવી સત્તાનો શિથિલ ઉપયોગ તાબાની અદાલતના ગૌરવ અને અખંડિતતાને હાનિ પહોંચાડશે અને અરાજક પરિણામો તરફ પણ દોરી શકે છે. તે તાબાની અદાલતના વિશ્વાસને નબળો પાડશે.”

૮. શ્રી પાહવાએ એવી રજૂઆત કરવા માટે એસબીપી એન્ડ કંપની વિરુદ્ધ પટેલ એન્જિનિયરિંગ લિ. અને અન્ય - (૨૦૦૫) ૮ એસ.સી.સી. ૬૧૮ ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય પર પણ આધાર રાખ્યો છે કે આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ એ પક્ષકારો વચ્ચેના કરારનું સર્જન છે અને કરાર દ્વારા પક્ષકારો દ્વારા પસંદ કરાયેલ મંચ (ફોરમ) છે અને આર્બિટ્રેશન કાર્યવાહીમાં ન્યૂનતમ અદાલતી હસ્તક્ષેપ હોવો જોઈએ. શ્રી પાહવા દ્વારા સુપ્રીમ કોર્ટના સીડીસી ફાયનાન્સિયલ સર્વિસીસ (મોરેશિયસ) લિ. વિરુદ્ધ બીપીએલ કોમ્યુનિકેશન્સ લિ. - (૨૦૦૩) ૧૨ એસ.સી.સી. ૧૪૦ ના કેસના ચુકાદા પર પણ આધાર રાખવામાં આવ્યો છે, જેમાં ઇન્ટર આલિયા (અન્ય બાબતોની સાથે સાથે) એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે રાહતો મંજૂર કરતાં પહેલાં હાઈકોર્ટે આર્બિટ્રેશન એક્ટની કલમ ૫ ને ધ્યાનમાં લેવી જોઈએ.

૯. પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલો દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતો અને સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા સ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિને ધ્યાનમાં લેતાં, એવું જણાય છે કે જ્યારે પણ કોઈ તાબાની અદાલત અથવા ટ્રિબ્યુનલ એવી હકુમત હડપ કરે છે, જે તેની પાસે નથી, ત્યારે મનાઈહકમની રિટ (રિટ ઓફ પ્રોહિબિશન) જારી કરવામાં આવે છે. જ્યારે નીચલી અદાલત અથવા ટ્રિબ્યુનલ હકુમત વિના અથવા અધિકારક્ષેત્ર બહાર જઈને અથવા કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોના ભંગમાં અથવા મૂળભૂત અધિકારોના ઉલ્લંઘનમાં કાર્યવાહી કરવા આગળ વધે ત્યારે પણ આવી રિટ જારી કરવામાં આવે છે. જ્યાં સુધી હાલના કેસની હકીકતોનો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી એ નિર્વિવાદ છે કે તારીખ ૨૮.૦૮.૨૦૧૦ ના કરારમાંથી ઉદ્ભવતા સામાવાળાઓ વચ્ચેના વિવાદોનો નિર્ણય કરવા માટે હાઈકોર્ટ દ્વારા સામાવાળા નં. ૪ ને એકમાત્ર લવાદ તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા છે. સદર હુકમ કોર્ટ દ્વારા આર્બિટ્રેશન એક્ટની કલમ ૧૧ હેઠળ પસાર કરવામાં આવ્યો છે અને તે બિન-પડકારાયેલ રહ્યો છે.

૧૦. આ સંજોગોમાં, શું એવું કહી શકાય કે સામાવાળા નં. ૪ એ તેનામાં નિહિત ન હોય તેવી હકુમત હડપ કરી છે? જવાબ છે ‘ના’. જ્યારે સામાવાળા નં. ૪ કોર્ટ દ્વારા કરાયેલી નિમણૂકના અનુસંધાનમાં સામાવાળાઓ વચ્ચેના વિવાદોનો નિર્ણય કરવા માટે આર્બિટ્રેશન કાર્યવાહીની મધ્યમાં છે, ત્યારે એવું કહી શકાય નહીં કે સામાવાળા નં. ૪ એ તેનામાં નિહિત ન હોય તેવી હકુમત હડપ કરી છે, અથવા સામાવાળા નં. ૪ ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ

મનાઈહુકમની રિટ જારી કરવાની આવશ્યકતા ઊભી કરે તે રીતે હુકમત વિના અથવા હુકમત બહાર જઈને કાર્ય કરવા આગળ વધી રહ્યા છે. લવાદની સદર નિમણૂક ખાનગી સામાવાળાઓ વચ્ચેના કરાર આધારિત કરારનું પરિણામ હતી. સ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિ મુજબ, આ રીતે રચાયેલી આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલને ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૨ હેઠળ અભિપ્રેત વૈધાનિક સત્તાધિકારી અથવા રાજ્યનું સાધન (ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટાલિટી ઓફ ધ સ્ટેટ) કહી શકાય નહીં. આર્બિટ્રેશન એક્ટની જોગવાઈઓ ખાનગી વ્યક્તિઓને અદાલતની બહાર તેમના વિવાદોનું નિરાકરણ લાવવા સક્ષમ બનાવે છે અને સદર અધિનિયમની કલમ ૧૧ હેઠળ લવાદની નિમણૂક માટેની વ્યવસ્થા પૂરી પાડે છે. સદર જોગવાઈ મુજબ, પક્ષકારો તેની પેટા-કલમ ૬ ને આધીન રહીને, લવાદ અથવા લવાદોની નિમણૂક માટેની પ્રક્રિયા પર સંમત થવા માટે મુક્ત છે. આથી, સદર અધિનિયમની કલમ ૧૧ હેઠળ લવાદની નિમણૂકમાં કોર્ટે પણ મર્યાદિત ભૂમિકા ભજવવાની હોય છે. એ નોંધવું પણ યોગ્ય છે કે સદર અધિનિયમની કલમ ૫ અદાલતી સત્તાધિકારીને સદર અધિનિયમના ભાગ-૧ દ્વારા સંચાલિત બાબતોમાં હસ્તક્ષેપ કરવા પર પ્રતિબંધ મૂકે છે. સુપ્રીમ કોર્ટે પણ **સીડીસી ફાયનાન્સિયલ સર્વિસીસ (મોરેશિયસ) લિ. (ઉપર મુજબ)** ના કેસમાં *ઈન્ટર આલિયા* (અન્ય બાબતોની સાથે સાથે) એવું અવલોકન કર્યું છે કે રાહતો મંજૂર કરતાં પહેલાં હાઈકોર્ટે ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૫ ને ધ્યાનમાં લેવી જોઈતી હતી, કારણ કે અધિનિયમમાં દર્શાવેલી રીત સિવાય અદાલતોને આર્બિટ્રેશનમાં દખલગીરી કરવાથી અટકાવવામાં આવેલ છે.

૧૧. આમ, સદર અધિનિયમની સદર જોગવાઈઓ અને મનાઈહુકમની રિટ (રિટ ઓફ પ્રોહિબિશન) જારી કરવા સંબંધે સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા સ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિને ધ્યાનમાં લેતાં, કોર્ટનો એવો અભિપ્રાય છે કે કોર્ટ દ્વારા તેને સોંપવામાં આવેલા, સામાવાળાઓ વચ્ચે થયેલા કરારમાંથી ઉદ્ભવતા મામલા/વિવાદનો નિર્ણય કરવા સામે સામાવાળા નં. ૪ આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલને મનાઈ ફરમાવતી કોઈ મનાઈહુકમની રિટ જારી કરી શકાય નહીં.

૧૨. તે સંજોગોમાં, કેસના ગુણદોષમાં ગયા વિના, માત્ર પિટિશન ટકી શકે તેવી ન હોવાના (નોન-મેઈન્ટેનેબિલિટીના) કારણસર જ પિટિશન ફગાવી દેવામાં આવે છે.

(બેલા એમ. ત્રિવેદી, ન્યાયમૂર્તિ)

તુષર

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and

official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.